

УДК: 378.4 (477.43/44) ХГПА: 785.6.071.4: 784 (09) (045)

ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКА ПРАКТИКА ВИКЛАДАЧІВ ФАКУЛЬТЕТУ МИСТЕЦТВ ЯК СКЛADOVA ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ГУМАНІТАРНО- ПЕДАГОГІЧНОЇ АКАДЕМІЇ (2000–2013 рр.)

Юрій НАЙДА, Віра НАЙДА (Хмельницький, Україна)

Стаття присвячена розвитку вокальної концертно-виконавської практики викладачів факультету мистецтв Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії в період 2000 – 2013 рр.

Ключові слова: вокальна концертно-виконавська практика, факультет мистецтв, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія.

Статья посвящена развитию вокальной концертно-исполнительской практики преподавателей факультета искусств Хмельницкой гуманитарно-педагогической академии в период 2000–2013 гг.

Ключевые слова: вокальная концертно-исполнительская практика, факультет искусств, Хмельницкая гуманитарно-педагогическая академия.

Introduction of Ukraine into the European educational context actualizes revealing of the importance of development of national scientific-educational traditions. State educational policy, determined by the Law of Ukraine «About Education» and the National Program «Education (Ukraine of the XXI Century)» deals with it. Modern pedagogical science enriches due to the growth of interest to the style of music-pedagogical activity not only of the students, future teachers of music art, but the most important of their instructors – teachers, who by their example influence formation of educational principles of their best disciples. Nowadays topical are materials on the questions of music regional ethnography. The article deals with the development of vocal concert-performing practice of the teachers of the faculty of arts of Khmel'nyts'kyi Humanitarian-Pedagogical Academy during the period of 2000-2013.

This article reveals creative activity of the pedagogues of the Academy, as a component of their scientific-educational work. Brief information about vocal ensembles (female trio «Tonometer», creative duet of Yurii and Vira Naida) and pedagogues-vocalists of Khmel'nyts'kyi Humanitarian-Pedagogical Academy (L.V. Budim, L.S. Hut, O.D. Polianskyi) is offered in the article, namely: geography of their performances, concert repertoire, performing style, etc. It allows the reader to make an interesting journey to the music culture of the Academy. So, modern music-educational community has a good chance to get acquainted with music-creative heritage of our compatriots. The value of this article is in the fact that it reflects music life of the Academy, with its help, to some extent, we liquidate the shortage of utterly necessary literature on the questions of development of the history of music-pedagogical education in Khmel'nyts'kyi Humanitarian-Pedagogical Academy.

Key words: vocal concert-performing practice, faculty of arts, Khmel'nyts'kyi Humanitarian-Pedagogical Academy.

Постановка проблеми. Національна Доктрина розвитку освіти в Україні спрямовує педагогів на творчу діяльність. Тому у низці актуальних проблем музичної педагогіки одне з провідних місць займає питання виконавської практики не лише студентів, але і їх наставників – викладачів інститутів та факультетів мистецтв.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Становлення та розвиток Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (ХГПА) досліджували П.Брижак, М.Дарманський, В.Найда, Ю.Найда, Л.Пісоцька, О.Попик, В.Розгон, Ю.Телячий, Л.Шумлянська, І.Ящук та ін. Сучасна теорія та методика музичної освіти розглядає виконавські традиції як невід’ємну частину фахової підготовки майбутнього вчителя музики (А.Болгарський, С.Горбенко, Н.Гуральник, Г.Падалка, А.Першиц, О.Ростовський, О.Рудницька, В.Шульгіна, О.Щолокова та ін.). Однак дослідженню вокальної концертно-виконавської практики викладачів факультету мистецтв ХГПА було приділено недостатньо уваги. Цим зумовлюється актуальність даної статті.

Метою статті є аналіз та систематизація існуючих відомостей про вокальну концертно-виконавську практику викладачів факультету мистецтв, як невід’ємну складову творчої діяльності ХГПА у період 2000 – 2013 рр. Теоретичне узагальнення зібраних джерел стали основними компонентами нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Вокальна творчість є своєрідною основою національної музичної освіти та культури. Її жанрово-стилістична різноманітність свідчить про високий освітній та мистецький композиторський рівень. Концертно-виконавська практика завжди стимулювала розвиток музичної освіти та вважалася складовою творчої діяльності в навчальних закладах мистецького спрямування.

У 2000 р. рішенням Державної акредитаційної комісії України (протокол № 28) статус Хмельницького гуманітарно-педагогічного коледжу змінено, йому присвоєно назву Хмельницький гуманітарно-педагогічний інститут (Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2000 р. № 1759). В результаті такої реорганізації значно активізувалась концертно-виконавська практика студентів та викладачів. Вони брали активну участь у роботі творчих колективів, гастролювали із сольними номерами, накопичували концертний репертуар та виступали в різних мистецьких заходах.

Гідне місце серед когорти майстрів-вокалістів займає *Людмила Вікторівна Будім* (ліричне сопрано) – лауреат всеукраїнських та міжнародних конкурсів. Її виконавська практика відрізняється певною багатогранністю, так як репертуарний діапазон надзвичайно широкий – охоплює авторські твори на власні тексти та вірші інших поетів, камерні солоспіви, романси, народні та естрадні пісні тощо. Л. Будім добре володіє фортепіанним акомпанементом, тому багато пісень виконує під власний

супровід. Своїх слухачів вона полонить інтонаційною чистотою співу, динамічною гнучкістю голосу та емоційною виразністю розкриття сценічного образу. В грудні 2010–2012 рр. Л.Будім виступала у традиційних «Різдвяних зустрічах», що проходили в польсько-українському культурному центрі при Хмельницькому національному університеті. Під час зустрічі з генеральним консулом республіки Польща у Вінниці Кшиштофом Сьвідерек, Людмила Вікторівна презентувала слухачам цикл польських колядок. Співачку запрошують на ювілейні вечори поети та композитори, довіряючи їй найцінніше – свої твори. Так, у червні 2011 р. в читальному залі Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки імені М.Островського (ОУНБ) відбувся творчий вечір, присвячений поетичній діяльності Г.Ісаєнко «Весь світ в мені, і я у цьому світі», де Людмила Будім виконала власні пісні на вірші поетеси «Спомин», «Сяйво душі». У 2012 р. в Хмельницькому відбувся авторський вечір подільського композитора та аранжувальника В.Николишина. У виконанні Л.Будім прозвучали дві пісні: «Моя рідна земля» (вірші та музика В.Николишина), «Легенда про Настуню-подолянку» (вірші Р.Попюк, музика В.Николишина). 22 липня 2013 р. у відділі літератури з мистецтв Житомирської ОУНБ імені О.Ольжича відбувся авторський вечір поетеси та перекладача Я.Павлюк з нагоди презентації її нової книги «Пісенний сад». У виконанні Л.Будім прозвучав триптих «Катинський ліс» (вірші та музика Я.Павлюк), а також інші композиції на вірші поетеси [10].

Особливо великої ваги на ниві естрадного вокального мистецтва набула виконавська діяльність *Людмили Сергіївни Гут* (меццо-сопрано), яка «обдарована не тільки чудовим, проникливим, теплим, багатим тембрально голосом, а й щедрою, щирою душею» [1, с. 16]. Паралельно з викладацькою діяльністю Людмила Гут приймає активну участь в найрізноманітніших святкових, ювілейних, авторських концертах та благодійних вечорах. Л.Гут виконує твори з репертуару відомих співаків – К.Бужинської, Н.Бучинської, Л.Доліної, В.Івасюка, Н.Кадишевої, Т.Повалій, С.Ротару, Стелли Джанні, дуету «Скриня», Л.Успенської тощо. Крім того, в її репертуарі чимало пісень подільської поетеси Р.Біберіної. Співачка співпрацює з концертмейстерами Б.Шором (фортепіано), О.Грудським (баян), багато творів співала з ансамблем народних інструментів «Славичі» (худ. кер. В.Общанський). Виконання Л.Гут насичене бездоганим емоційно-образним змістом. Її спів зачаровує щирістю почуттів та благородством. Досвід вокально-виконавської діяльності Л.Гут підсумувала у двох концертних програмах, з чітко визначеною тематичною спрямованістю. Перша: творчий вечір «Скарб любові Вам в дарунок» (2001 р.), приурочений 50-річчю від дня народження [6, с. 180]; друга: творчий вечір – пісенний вернісаж «Вище пісні може бути тільки молитва» (2009 р.) [6, с. 185]. Обидва концерти проходили в актовій залі ХГПА.

Масштабністю, різновекторною спрямованістю і значимістю напрацювань відрізняється творчість лауреата республіканського та дипломанта міжнародного конкурсів, Заслуженого артиста України *Олександра Даниловича Полянського*. Його вагомі здобутки у виконавстві, організації та керівництві Хмельницького муніципального хору значно збагачують вокальну концертно-виконавську практику викладачів академії. Творче амплуа співака – це оперний та камерний спів. І саме як «камерний співак О.Полянський зумів себе реалізувати на рідному Поділлі» [5, с. 127]. Характеристика виконавського стилю О.Полянського знайшла своє відображення у нарисах подільського музикознавця М.Кульбовського, який зазначає, що голос співака благородний, плинний і гнучкий (рідко буває у басів). «Вміння глибоко проникнути в зміст та образну сферу виконуваних творів, досконале володіння тембральними формами свого голосу, нюансуванням, вокальними шляхами та агогікою, – це ті якості співака, які надають його співу своєрідної колоритності й неповторності, що народжується в глибинах його поетично-музикальної душі. А звуковий обшир голосу О.Полянського (діапазон) – від драматичного пафосу в густих басових фарбах до тріумфальної святковості звучання у високому регістрі – надають його співу чарівності й свіжості джерельної води» [5, с. 128]. Творча дружба єднає О.Полянського з академічним муніципальним камерним хором (худ. кер. І.Цмур), муніципальним естрадно-духовим оркестром (худ. кер. Т.Безнюк, раніше – В.Боруцький), камерним оркестром філармонії (худ. кер. О.Драган) та ансамблем народних інструментів «Славичі» (худ. кер. В.Общанський); з концертмейстерами С.Бабицькою, В.Красною, А.Озимовською, С.Семчакевич (фортепіано); О.Дорофєєвим, В.Крушельницьким, (баян); Г.Мокровою (орган) тощо. Досвід вокальної концертно-виконавської практики О.Полянський підсумував у авторському вечорі «Ваші серця я співом засівав», приуроченому 60-річчю від дня народження та 40-літтю творчої діяльності. Концерт відбувся 10 жовтня 2011 р. в органному залі Хмельницької обласної філармонії [6, с. 187].

«Неповторне єднання голосів, милозвучність, висока професійна майстерність створює атмосферу, коли «душа з душею розмовля» [8, с. 15]. Так сказав хмельницький поет В.Олійник про виконання камерного жіночого тріо «*Камертон*» – лауреата та дипломанта всеукраїнських конкурсів та фестивалів, у складі: *Галини Василівни Яківчук* (сопрано), *Людмили Станіславівни Дубецької* (меццо-сопрано) та *Наталії Степанівни Ліницької* (альт). Їх згуртувала спільна праця і любов до пісні, до академічного виконавства. Виступи тріо в бібліотеках, музеях, школах та вузах міста Хмельницького принесли успіх та лаври визнання. Географія їх виступів швидко розширювалася. Це Житомир, Вінниця, Умань, Дубно, Свалява, Рівне, Радивилів, Хмільник, Київ тощо [7, с. 5]. У зазначений період колектив плідно займається виконавською діяльністю як в

колективних так і в сольних концертах. Беручи участь у численних мистецьких заходах, ансамбль «Камертон» виступав у концертній програмі авторського вечора поета П.Карася (12 листопада 2003 р.), «Великого мистецького кола» (9 грудня 2003 р.), «Горнись до тебе, Україно!» (26 червня 2008 р.), «Святкування міжнародного Дня музики» (7 жовтня 2009 р.). «Святкування дня працівників освіти» (30 вересня 2010 р.), авторського вечора композитора М.Балеми (19 вересня 2013 р.) тощо. 5 жовтня 2003 р. вокальне тріо «Камертон» звітувало з нагоди свого десятилітнього ювілею у великій концертній студії Хмельницької обласної державної телерадіокомпанії «Поділля-Центр» (ОДТРК). «Зовні скромний, неголосний – жіночий камерний ансамбль протягом двох годин тримав у напрузі глядачів, розкриваючи своє мистецтво в його привабливій красі, непорушній щодо чистоти інтонації, гостроти і точності метроритму, гармонійності строю, єдності емоційного дихання і мінливій у характері музичних образів. Від номера до номера поступово розгорталося перед слухачами декоративне панно програми, вимальовуючи, здавалося б, мало очікуваний у сьогоденні лірико-романтичний силует сучасника, – зазначає музикознавець, старший редактор Хмельницької ОДТРК «Поділля-Центр» Є.Богдан (Белова) у музичних нотатках до нотного видання «Камертону» [7, с. 83]. Репертуар колективу різноплановий та складається з чотирьох напрямків: українські народні пісні, пісні подільських авторів, пісні М.Балеми, «золоті шлягери України». Досвід концертно-виконавської діяльності учасники тріо «Камертон» підсумували у авторському репертуарному збірнику [7]. Крім ансамблевого виконання учасники «Камертону» відомі своїми сольними виступами. Особливої уваги заслуговують викладачі-вокалісти Г.Яківчук, та Л.Дубецька. Так, Г.Яківчук підготувала концертну програму, присвячену її 50-річчю під назвою «І знову пісня мариться мені» [6, с. 182]. Творчий вечір відбувся 19 жовтня 2005 р. у великій концертній студії Хмельницької ОДТРК «Поділля-Центр». Творчий вечір Л.Дубецької, присвячений її 50-річчю, відбувся 2006 р. в актовій залі ХГПА [6, с. 182].

«Подружній дует Віри та Юрія Найдів <...> полонив не одну глядацьку аудиторію, прикрасив собою не одну мистецьку акцію» [2, с. 4]. Так, 21 вересня 2003 р. в районному будинку культури Ізяслава відбувся концерт – звіт художніх колективів Ізяславського району «Вінок пісень лунає над Горинню». В районній газеті відзначили: «Як завжди, високу професійну майстерність показали наші солісти: <...> Юрій та Віра Найдів» [3, с. 2]. У цей період дует плідно співпрацював з «Родинним домом» та ОУНБ ім. М. Островського м. Хмельницького, забезпечуючи музичний супровід до урочисто-святкових та культурно-мистецьких заходів. Беручи участь у наукових та музично-просвітницьких заходах міста та області, творчий дует *Юрія Михайловича та Віри Юріївни Найдів* виступав у будинку-інтернаті для людей похилого віку, міському культурно-мистецькому

центрі «Ветеран», у Вінницькому державному педагогічному університеті імені М.Коцюбинського на IV міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених та студентів «Слов'янське музичне мистецтво у контексті європейської культури», у Хмельницькому костелі Непорочного Серця Пресвятої Діви Марії на науково-практичній конференції «Реалії сучасного виховання в контексті християнської етики» тощо. Крім того, творчий дует виступав на ювілейних концертах, присвячених святкуванню 10-річчя Хмельницького університету економіки та підприємництва, 20-річчя Хмельницької ОДТРК «Поділля-Центр», 20-річчя дошкільного навчального закладу № 52 «Золотий півнік», 45-річчя міського комунального підприємства «Хмельницьктеплокомуненерго», 65-річчя поета-пісняра П.Карася, 70-річчя поетеси Г.Ісаєнко, 85-річчя обласної газети «Подільські вісті» тощо. Надзвичайно плідною є діяльність духовного культурно-просвітницького руху «За життя» (кер. В.Слюзко, музичний супровід Ю. та В.Найди, члени руху: Л.Войцехівська, П. та Л.Федули). Географія їхньої діяльності така: недільні школи, храми та духовні семінарії Хмельницького, Шепетівки, Бару, Городка, с. Гвардійське та смт Летичів Хмельницької обл., смт Чернівці Вінницької обл., с. Язловець Тернопільської обл. та ін. Ставши членами клубу авторської пісні «Вальс-Бостон» Юрій та Віра Найди виступали в багатьох тематичних концертах та вечорах. Традиційним є проведення концертної програми, присвяченої Дню закоханих. Так, 12 лютого 2011 р. такий захід відбувся у Хмельницькому обласному науково-методичному центрі культури і мистецтв [4, с. 15]; 16 лютого 2013 р. в будинку культури смт. Ярмолинці Хмельницької обл. Своєрідною презентацією вокального ансамблю як «концертної одиниці міста» став авторський вечір в одному відділенні творчого дуету Юрія та Віри Найди, що відбувся 12 лютого 2008 р. [6, с. 195]. В репертуарі дуету є власні пісні, а також твори О.Богомолець, Ю.Візбора, В.Висоцького, О.Дольського, В.Лазаренка, В.Ланцберга, А.Макаревича, В.Марченка, О.Мітяєва, Б.Окуджави, О.Розенбаума, В.Сироватського, В.Смотрителя, В.Шинкарука та ін. Досвід вокально-виконавської діяльності Юрій та Віра Найди – лауреати всеукраїнських та дипломанти міжнародних конкурсів і фестивалів, узагальнили у студійному аудіоальбомі «Я тебе люблю...», присвяченому 15-річчю їх подружнього життя [9].

Висновки. Специфіка вокальної практики викладачів факультету мистецтв ХГПА полягає у її функції показника активності розвитку як локальних мистецьких процесів, так і чинника формування і збагачення національної традиції. Вона демонструє як концертно-виконавський, так і педагогічний та науково-творчий аспекти реалізації. Узагальнення викладеного матеріалу дає можливість зробити висновок: вокальна концертно-виконавська практика викладачів факультету мистецтв ХГПА є істотним чинником дотримання високого професійного виконавського

рівня, засобом популяризації кращих зразків музичного мистецтва, стимулом композиторської творчості, а також невід'ємною складовою творчої діяльності академії, що впливає на подальший розвиток музичної освіти на Поділлі.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Аріон Г. Скарб любові Вам в дарунок... // «Є», № 63 (692), м.Хмельницький, 28.05. – 3.06.2001 р. – С. 16.
2. Балема Р. Їх стоголосий дует // Подільські вісті, № 7 (18429), м. Хмельницький, 16 січня 2004 р. – С. 4.
3. Вл. інф. Звітувала художня самодіяльність // Зоря Надгориння № 39 (102948) м. Ізяслав, 25 вересня 2003 р. – С. 2.
4. Кравчук О. Гітара, скрипка та фортепіано звучатимуть до Дня закоханих // Всім № 06 (243), м. Хмельницький, 9 лютого 2011 р. – С. 15.
5. Кульбовський М.М. З подільського кореня. Книга перша (доповнене перевидання) / М.М. Кульбовський. – Хмельницький: ПП Цюпак А.А., 2011. – 228 с.
6. Музичний меридіан: навч. посіб. з історії музичної освіти ХГПА: творчий доробок викладачів Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (1921 – 2011 рр.) : / Уклад.: Ю.М.Йовенко, В.Ю.Найда, Ю.М.Найда. – Хмельницький: ПрАТ «Видавництво «Поділля», 2012. – 206 с.
7. Ой ти, місяцю. Співає тріо «Камертон» (пісні з репертуару). Упорядник Є.Є.Богдан (Белова) – Вінниця: ПП Нова книга, 2006. – 96 с.
8. Олійник В. Душі моєї чисте джерело // Подільський кур'єр, № 45 м. Хмельницький, 14 листопада 2002 р. – С. 15.
9. Аудіодиск творчого дуєту Юрія та Віри Найди «Я тебе люблю...» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kgra.km.ua/node/928> – Назва з екрана.
10. Презентація книги Я. Павлюк «Пісенний сад. Пісні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.zt.ua/node/5550> – Назва з екрана.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Найда Юрій Миколайович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики музичного мистецтва Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Найда Віра Юріївна – здобувач Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (м. Київ), викладач кафедри теорії та методики музичного мистецтва Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Коло наукових інтересів: професійна вокальна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва.

УДК 78. 45. 3. 67

ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-ІНСТРУМЕНТАЛІСТА

Наталія СВЕЩИНСЬКА (Кіровоград, Україна)

У статті розглядаються різні підходи до формування виконавської майстерності майбутнього вчителя музики на уроках в інструментальному класі. Приділяється увага ретроспективному аналізу поглядів визначних методистів щодо формування професійно необхідних якостей, вмінь та